

Lapsi- ja perheystävällisyys on kuntien kilpailuvaltti!

Kunta lasten, nuorten ja perheiden asialla

Lapset, nuoret ja perheet ovat voimavara kunnille. Onkin tärkeää, että heidän hyvinvoinnistaan huolehditaan riittävästi. Tämä tarkoittaa panostamista erityisesti peruspalveluihin ja ennaltaehkäisyyn. Paras -hankkeen toteuttamisessa on pidettävä huolta siitä, että ydinpalvelut säilyvät lähipalveluina.

Väestöliitto toivookin kunnallisvaaliehdokkaita ottamaan jäljempänä esittämänsä asiat huomioon ja kutsuu ehdokkaat mukaan rakentamaan entistä lapsi- ja perheystävällisempiä kuntia. Samalla Väestöliitto toivottaa ehdokkaille menestystä heidän vaalityössään.

Nuorten hyvinvoinnin edistäminen

Nuorten hyvinvoinnin edistäminen kuuluu myös kunnille. Vuoden 2008 alusta voimaan tullut lastensuojelulaki on hyvä perusta lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Se sisältää paljon suosituksia ja veloitteita, joita kuntien tulee noudattaa. Tällä hetkellä varsinkin ennalta ehkäisevien palvelujen tarjonnassa on suuria puutteita.

Seksuaalikasvatus kuuluu lapsen ja nuoren hyvinvoinnin sekä elämänhallinnan edellytyksiin erottamattomana osana kasvatustyötä. Tämä edellyttää korkeatasoista seksuaalineuvontaa ja -opetusta.

Väestöliitto esittää:

- Nuoret tarvitsevat **kesätyöpaikkoja** jo 15-vuotiaasta lähtien. Ehdotamme, että kunnat antavat nuoria vähintään kuukaudeksi palkkaaville työnantajille 400 euron kesätyösetelin.
- **Ennalta ehkäisevään työhön** olisi panostettava nykyistä enemmän. Kiireellisimmin lisäresursseja tarvitaan nuorisotyöhön, kouluterveydenhoitoon ja oppilashuoltoon.
- Lasten oppiminen ja jaksaminen kouluissa ovat yhteydessä **luokkakokoihin**; mitä suuremmat luokat, sitä levottomampia ne ovat. Opetusryhmien kokoa olisikin nykyisestä pienennettävä.
- **Kouluterveydenhuolto** on paras ja keskeisin nuorten terveystalveluiden tarjoaja. Siinä tulisi noudattaa vähintään minimisuosituksia - enintään 600 oppilasta / kouluterveydenhoitaja. Nuorten mielenterveyspalveluja tarvitaan lisää ja niihin pääsy on tehtävä nykyistä helpommaksi ja nopeammaksi.

- Alle 20-vuotiaiden on saatava **ehkäisyvälineet** (esim. kondomit ja pillerit) kokonaan maksutta, ja raskauden ehkäisy palveluihin on päästävä viikon sisällä.
- Nuorten kanssa työskentelevien **ammattilaisten ohjeistus ja ammattitaito**, sekä välineet nuoren kohtaamiseen on oltava kunnossa. Heillä tulisi olla valmiutta myös psyykkisten ongelmien ja seksuaalisesti kaltoinkohdeltujen nuorten kohtaamisessa. Tällaiset asiat voivat olla uusia työntekijöille ja he tarvitsevat tukea ja koulutusta hyvistä käytännöistä.

Lapsiperheiden tukeminen

Lapsi- ja perheystävällisyys voisi olla kuntien kilpailuvaltti! Kunnat ovat avainasemassa lapsiperheiden palvelujen järjestämisessä, kuten asuinalueiden suunnittelussa ja rakentamisessa, päivähoiton järjestämisessä, koulu- ja iltapäivähoitotoiminnassa sekä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Hyvät palvelut ja ennaltaehkäisevään toimintaan panostaminen lisäävät perheiden hyvinvointia ja säästävät kustannuksia pitkällä tähtäimellä.

Kaikkien lapsiperheiden talous ei ole tällä vuosikymmenellä kehittynyt samaa tahtia kuin kansantalous. Köyhyys koskettaa erityisesti yksinhuoltajia ja monilapsisia perheitä. Lapsuusajan köyhyydellä on pitkät jäljet: syrjäytyminen jatkuu usein koko elämän ja siirtyy seuraavaan sukupolveen. Perheitä olisikin tuettava nykyistä enemmän, jotta kierre voitaisiin katkaista. Parhaiten tämä toteutuu huolehtimalla siitä, että peruspalvelut kuten päivähoito, neuvola, koulu ja terveydenhoito ovat laadultaan korkeatasoisia, palveluihin pääsee tarvittaessa nopeastikin ja että niissä on riittävästi työntekijöitä. Lasten ja nuorten mahdollisuus harrastuksiin ja ohjattuun vapaa-aikaan ehkäisee syrjäytymistä. Tarvittaessa toimeentulotukea tulisikin käyttää nykyistä joustavammin myös köyhien lasten harrastusmahdollisuuksien turvaamiseksi.

Aivan tavallisetkin perheet tarvitsevat jossain elämänsä vaiheessa apua ja tukea. Nopea avun saanti ehkäisee ongelmien kasaantumisen. Perheille suunnattu apu on parhaimmillaan perhearjen tukemista ja tuen saamista kotiin.

Väestöliitto esittää:

- **Perheillä on oltava mahdollisuus valita** heille itselleen parhaiten sopiva vaihtoehto lasten hoidon järjestämiseksi. Kunnat voivat tukea pienten lasten kotona tapahtuvaa hoitoa korottamalla **kotihoidosta** maksettavia kuntalisiä ja porrastamalla niitä lapsen iän mukaan. **Perhepäivähoito** on kotihoidon jälkeen toivotuin hoitomuoto, joten sen riittävydestä on myös tärkeää pitää huolta. **Avoimet päiväkodit** ovat tärkeitä lapsiperheille ja niiden olemassaolo helpottaa myös kokopäivähoitoon kohdistuvia paineita.
- **Päivähoidon laatu** vaikuttaa suuresti lasten elämään ja heidän tulevaan kehitykseensä. Laatuun pitäisikin suunnata enemmän voimavaroja; henkilökunnan ammattitaito, riittävyys ja sijaisjärjestelyt ovat keskeisiä tekijöitä hyvän hoidon järjestämisessä. Valitettavasti päivähoiton **ryhmäkoot** ovat monta kertaa liian suuria ja ylityksiä tapahtuu usein, jolloin hyvä hoito vaarantuu. Päivähoitoa kilpailutettaessa hinta ei saisi olla tärkeämpi tekijä kuin hoidon hyvä laatu.
- Kaikki perheet tarvitsevat joskus apua ja tukea. On tärkeää, että tätä apua voidaan tarvittaessa antaa, jotta vältetään ongelmien kasautumiselta ja niiden vaikealta ja kalliilta hoitamiselta myöhemmin. **Kotipalvelu** tulisikin palauttaa myös lapsiperheiden tarpeisiin. Neuvoloiden kotikäynnit olisi hyvä ottaa takaisin käyttöön. Vanhemmuuden tukeminen on tärkeää huomioida neuvolatoiminnassa synnytyksen jälkeenkin ja molempien vanhempien oikeuksia ja vastuuta on korostettava.

- Vielä 3. ja 4. luokkalaisetkaan eivät ole kypsiä yksinäisiin iltapäiviin. **Koulujen tilat** on saatava lapsille ja nuorille suuntautuvan kerho- ja harrastustoiminnan käyttöön. Kuntien on annettava tiloja korvauksetta tai vain pientä korvausta vastaan tällaista toimintaa varten.
- Kunnan järjestämissä **koulukuljetuksissa** olisi tärkeää joustaa siten, että pienille alakoululaisille tarjottaisiin mahdollisuus kunnan koulukuljetukseen myös 5 km lyhyemmillä matkoilla. Esitämme, että erityisen vaarallisilla tieosuuksilla olisi mahdollista koulukuljetuksiin myös lyhyemmillä matkoilla. Kunnat voisivat myös tarjota vanhemmille mahdollisuutta saada lapsilleen kuljetuspaikka omakustannushintaan lyhyillä matkoilla. Hinta voisi olla sama kuin paikallisbussin lipun hinta.
- Lapsiperheiden kynnyskysymyksiä on usein ahdas ja kallis **asuminen**. Jos kunnissa olisi lapsiperheille tarjolla nykyistä tilavampia ja edullisempia vuokra-asuntoja, ehkäisisi tämä osaltaan lapsiperheköyhyttä ja houkuttelisi lapsiperheitä kuntiin.
- **Elinympäristön turvallisuudesta** huolehditaan parhaiten siten, että lasten siirtyminen / vieminen kouluun ja/tai päivähoitoon tapahtuu turvallisesti. Kaavoituksella ja asuinalueiden suunnittelulla on huolehdittava siitä, että palvelut, koulut ja päiväkodit ovat riittävän lähellä lapsiperheitä ja sosiaalinen kanssakäyminen asuinalueilla on mahdollisimman helppoa.

Parisuhteiden tukeminen

Avioerot ovat Suomessa yleisiä, viime vuonna yli 13 000 avioliittoa päätyi eroon. Eroilla on huomattavia vaikutuksia niin yksilöiden kuin yhteiskunnankin tasolla. Vanhempien erot vaikuttavat myös lapsiin, vuosittain avio- tai avioliittojen purkautumisen kokee noin 30 000 lasta. Inhimillisten kustannusten lisäksi avioeroilla on merkittävät kansantaloudelliset vaikutukset. Jo pelkästään yksinhuoltajatalouksille maksettavien tukien määrä on 420 miljoonaa euroa vuodessa ja kuntien elatusapuvelka yli 270 miljoonaa euroa.

Monet erot voitaisiin ehkäistä, jos parisuhdeongelmiin löytyisi apua riittävästi ja ajoissa. Rohkaisevia tuloksia on saatu melko pienistäkin kolmannen sektorin ja kuntien yhteisistä kokeiluista parisuhdeongelmien ennaltaehkäisemiseksi.

Parisuhdeväkivalta on Suomessa yleistä ja se koskettaa kaikkia yhteiskuntaluokkia sosiaalisesta tai taloudellisesta asemasta riippumatta. Parisuhdeväkivallan uhreille ei ole Suomessa riittävästi palveluja eikä tukea. Valtakunnallisen ohjelman puuttuessa Suomen palvelujärjestelmän paikkaamisen on lähdettävä kunnista.

Väestöliitto esittää:

- **Parisuhdeongelmien ennaltaehkäisyyn** tulee panostaa. Kunnissa tulisi järjestää tilaisuuksia ja koulutuksia, joissa tavalliset parit saisivat tukea parisuhdetaitoihinsa. Useilla järjestöillä ja seurakunnilla on osaamista, jota kannattaa hyödyntää.
- **Parisuhdepalveluja** on oltava saatavilla kaikissa kunnissa ja niistä tulee tehdä aidosti matalan kynnyksen palveluja. Parisuhdeneuvontaan pitää päästä nopeasti ja helposti. Myös eroperheet tarvitsevat tukea entistä enemmän. Sovittelua pitäisi olla tarjolla riittävästi, se on varsinkin lasten näkökulmasta tärkeää ja vähentää erojen haittavaikutuksia.

- Perheitä ja pareja kohtaavien **työntekijöiden valmiuksia** parisuhteen ongelmien ennaltaehkäisyyn, havaitsemiseen ja hoitamiseen tulee lisätä. Perhevalmennuksiin tulee sisällyttää parisuhteen hoitamiseen liittyviä elementtejä ja harjoituksia.
- Alle 7-vuotiaiden lasten vanhemmille tulee tarjota vanhemmille suunnattu **neuvolakäynti**, jossa keskitytään parisuhteen ja koko perheen hyvinvointiin.
- Kunnissa pitäisi olla selkeä vastuutaho, jolle **perhe- ja parisuhdeväkivalta-asiat** kuuluvat. Tämä taho vastaisi siitä, että kaikki ammatissaan asiaa kohtaavat tietävät miten uhreja autetaan. Vastuutaho edistäisi yhteistyötä myös eri viranomaisten kuten poliisin, sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden ja opetusviranomaisten kesken. Monilla järjestöillä on myös laajaa osaamista parisuhdeväkivallan ehkäisemisessä ja uhrien auttamisessa ja kuntien kannattaisi tätä osaamista hyödyntää. Parisuhdeväkivallan uhrien ja tekijöiden auttamiseksi on oltava riittävästi aikaa, rahaa ja henkilöstöä.

Maahanmuuttajaperheiden huomioiminen kuntien palveluissa

Vuonna 2007 ensimmäistä kertaa suurempi osa Suomen väestönkasvusta perustui muuttovoittoon. Onnistunut maahanmuutto edellyttää aktiivista kotoutumispolitiikkaa. Kotouttamistoimissa tulee huomioida myös perhenäkökulma, muuttajien psykososiaaliset tarpeet sekä näihin liittyvät tarpeenmukaiset palvelut. Kuntien tarjoamat palvelut, kuten neuvola, päivähoito ja koulu, ovat keskeisessä asemassa onnistuneessa kotoutumisessa.

Väestöliitto esittää:

- **Kunnat ovat ratkaisevassa asemassa maahanmuuttajien asettumisessa** osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Monikulttuurisuus, vieraskieliset kuntalaiset ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen on huomioitava läpivirtaavana periaatteena kaikessa kuntien toiminnassa. Kuntien henkilökunnan monikulttuurisuuskoulutusta tulee lisätä. Monilla järjestöillä, mm. Väestöliitolla on osaamista näissä asioissa ja sitä kannattaa hyödyntää.
- Lasten, nuorten ja perheiden kotoutumisessa mm. neuvola, päivähoito, terveyskeskus, koulu ja nuorisotyö ovat avainasemassa. Maahanmuuttajataustaisille asiakkaille olisi syytä varata **kaksinkertainen vastaanottoaika**, jolloin työntekijöillä olisi käytettävissään riittävästi aikaa erityistarpeisiin vastaamiseksi.
- Kielivähemmistöihin kuuluvien lasten **äidinkielen kehittymistä** on tärkeää tukea varhaiskasvatuksessa ja koulussa. Näin luodaan vahva pohja identiteetin kehittymiselle ja tuetaan vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta.
- Perhe on lapsen kehityksen tärkein ympäristö. Kuntien olisi tarjottava **kahdenkulttuurin liittojen** erityiskysymyksiin erikoistunutta neuvontaa. **Maahanmuuttajanuoret** on myös huomioitava erityisesti kouluterveydenhuollossa, seksuaaliterveyspalveluissa ja työllistämistoimissa.

Kunta työnantajana

Kuntien työntekijöistä jää eläkkeelle lähes puolet vuoteen 2010 mennessä. Väestön ikääntyessä kilpailu osaavasta työvoimasta kiristyy.

Perheystävällisyys ja vastuu kestävästä väestökehityksestä voivat omalta osaltaan olla tekijöitä, jotka houkuttelevat nuoria kuntien tarjoamiin työpaikkoihin. Onkin tärkeää tarjota nuorille mahdollisuutta urakehitykseen perheellistymisen rinnalla. Tämä edellyttää joustavia työaikoja ja mahdollisuutta hoitovapaisiin tarvittaessa. Kun rekrytoidaan uusia, nuoria työntekijöitä, on myös tärkeää huolehtia heidän sitouttamisestaan. Työhyvinvoinnin edistäminen ja työntekijöiden omien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen sekä toimivat sijaisjärjestelyt edistävät kuntien houkuttelevuutta työnantajina.

Työn ja perheen yhteensovittaminen ei koske vain pikkulapsivaihetta. Monet keski-ikäiset työntekijät haluavat huolehtia omista ikääntyvistä vanhemmistaan ja lapsenlapsistaan. Se edellyttää joustavuutta työntekijöiden työajoissa ja mahdollisuutta tehdä etätöitä.

Kuntatyöntekijät ovat keskimääräistä vanhempia, valtaosa heistä on naisia ja he tekevät raskaita töitä esimerkiksi hoitoalalla. Kunnan työntekijöiden työkyvystä huolehtiminen onkin jatkossa entistä tärkeämpää ja erilaista TYKY- ja ASLAK- toimintaa kannattaa hyödyntää.